

Seasons ging een dag het weiland in met Joep Driessen, koeienkenner bij uitstek. Over de persoonlijke ruimte van de koe, de gevarendriehoek en koeien die beter verdienen.

Drie dames van het goede leven

Dit zijn Berta 52, 54 en 40. Dankzij een anti-stresstraining zitten ze weer beter in hun koeienvel. Ze maken weer wandelingen door het uitgestrekte weideland, hun ogen glanzen en zelfs de richel boven de staart van 'zorgenkindje' Berta 52 wordt alweer lekker vlezig. Kwestie van een uitgebalanceerde levensstijl: frisse lucht, een prettige omgang met de buurtjes en voldoende tijd om te liggen. Joep Driessen, hun personal trainer, ziet het tevreden aan. Driessen adviseert boeren hoe zij het beste uit hun koeien kunnen halen. Zijn succesformule drijft op zes elementen: licht, lucht, rust, ruimte, voeding en water.

Een koe moet veertien uur per dag kunnen liggen en daarvan zeker tien uur kunnen herkauwen

Berta's ruime woning aan de rand van de Veluwe is natuurlijk gewoon een stal. Hoewel 'gewoon' hier niet helemaal het woord is. Er liggen en lopen weliswaar wat prachtige koeien over de met hooi bestrooide stalvloer, maar om de verschillen met een gangbare stal te zien, hoef je geen veehouder te zijn. Waar zijn de muren bijvoorbeeld? Joep Driessen: "We staan hier in de stal van het beste, meest koevriendelijke bedrijf in Nederland. De eigenaars hebben in samenspraak met ons gekozen voor een open potstal. Dat betekent dat de koeien door het dak weliswaar beschermt zijn tegen winterregens, maar dat de wind vrij door de stallen kan blazen. Het dak laat veel licht door en als een koe wil gaan liggen, dan kan dat. Heel belangrijk! Een koe moet veertien uur per dag kunnen liggen en daarvan zeker tien uur kunnen herkauwen. In veel stallen lukt dat niet, ofwel omdat er te weinig ruimte is om te liggen, ofwel omdat de koe moet wachten tot ze kan eten. Een koe heeft geen tijd om te wachten! Die leeft volgens een strak schema van zes uur eten (in periodes van een half tot

twee uur), veertien uur liggen, twee uur melken en twee uur socialiseren met de andere koeien. Als je een koe ziet wachten, weet je dus dat er op de een of andere manier iets schort aan wat wij noemen: de zes vrijheden van het weiland."

'NIKS VAAGS AAN'

Op het visitekaartje van Joep Driessen staat 'managing director'. En dat is hij óók. Het bedrijf 'Cow Signals', dat hij in samenwerking met collega Jan Hulsen begon, is een daverend succes bij boeren in inmiddels vijfendertig landen. Onder Nederlandse boeren gaat hij inmiddels onder de eretitel 'koeienfluisteraar' door het leven. Een titel waarmee hij toch niet helemaal gelukkig is. "Het klinkt een beetje vaag, vind ik. Maar er is niks vaags aan wat ik doe. Ik ben afgestudeerd als dierenarts. Ik baseer me op stevige wetenschappelijke feiten. We weten dat koeien een liter melk per etmaal meer geven per uur dat ze langer kunnen liggen. Als ik dan pleit voor ligruimte en stro in de stallen, dan is dat gewoon een wetenschappelijk advies." Toch begrijpen we zijn bijnaam wel. ►

Wandelen tussen de koeien

Heerlijk, een beetje struinen door de weilanden. Maar het is wel zaak om met een paar 'huisregels' rekening te houden.

- Let erop dat er geen stieren in de wei staan. Stieren zijn wél gevaarlijk!
- Zorg dat u een koe niet in het nauw drijft. Een koe zal in eerste instantie altijd kiezen voor de vlucht. Als u haar in het nauw drijft en ze zich bedreigt voelt, ziet ze zich misschien genoodzaakt aan te vallen. Zeker als ze met een kalf loopt.
- Blijf, als een koe te veel belangstelling toont, gewoon doorlopen. Beloon lastig gedrag niet met stilstaan of aanhalen.
- Een koe heeft een flink stuk persoonlijke ruimte nodig. (Een paar meter, tegenover zo'n 75 centimeter bij de mens.) Houd dus ruime afstand.
- En benader een koe niet van achter. Koeien kunnen alleen afstand schatten in het gebied recht voor hun neus.

Zorgenkindje is lichtelijk overwerkt

Dit is Berta 52. Een gezonde Jersey kan zo'n 5000 liter melk per jaar produceren. Als we zo naar deze Berta kijken, zou dat wel eens wat meer kunnen zijn. Uitgerekte banden, denkt de koeienfluisteraar. Het driehoekje op haar flank verraad dat ze vandaag maar matig heeft gegeten. En ook de richel boven haar staart die lekker vlezig zou moeten zijn, de plek waar de slager altijd even zijn hand op legt, is ingevallen. 'Een risicogeval', in de woorden van Joep Driessen. Een koe die wat extra zorg verdient en in elk geval wat aandacht om achter de oorzaken van haar afwijkende uitstraling te komen.

De graasleidster weet waar het beste gras groeit

Dit is Berta 54, graasleidster, ook wel graasbaas. Met haar subtiele signalen staat of valt het graasgedrag van de kudde. Zij weet de goede plekken met het lekkerste en kruidigste gras. Zij weet wanneer het tijd is om op te staan en wanneer het tijd is om languit in het gras de inhoud van de volgegraasde magen nog eens fijn te gaan herkauwen. Wie zulk belangrijk werk doet, moet zelf in uitstekende conditie zijn. En dat is Berta 54. Kijk maar eens naar dat weldoorvoede 'gevendriehoekje' op haar flank. Aanschouw de gezonde spenen en zie haar eens mooi vlak en horizontaal staan. Duidelijk een tante die weet hoe ze van de zes vrijheden van het weiland moet genieten. Maar ook een geboren leidster, die weet wanneer het tijd is om de kont te keren en richting boerderij te sjokken voor de dagelijkse melkbeurt.

Blij Berta droomt weg op haar roze wolk

Dit is Berta 40. Een wolk van een koe, met prachtige ogen en hoorns en onlangs bevallen van een wolk van een kalf. Zoals het hoort, heeft ze in de recovery op loopafstand van de kraamafdeling alle tijd en rust om liggend in het zachte stro te herstellen van de bevalling. Haar dochter, Berta 107, groeit voorspoedig en blijft de eerste zeven tot tien weken gezellig onder moeders vleugels gedurende de nacht. Overdag gaat moeder buiten grazen, zoals dat in de natuur ook gaat. In de meeste melkvee-stallen worden de kalfjes al op de eerste dag van de moeder gescheiden. Hier gebeurt dat gelukkig niet en krijgt moeder koe de ruimte om lekker languit op haar roze wolk weg te dromen. Naast haar dieet van duur hooi, krijgt ze bovendien elke dag een extra hoeveelheid vers gras. Blij koe.

Berta 60 heeft wel zin in een mannelijk kluijfe en bij gebrek aan een stier valt haar oog op de mannen in het weiland

Als we achter hem aan door het stro schuifelen, wijst hij voortdurend op dingen die een gewone veehouder niet snel zouden zijn opgevallen: “Kijk, Berta 61 heeft een kale plek in haar nek.” En wat concludeer je daar dan uit? “Als ik zoiets zie, ga ik op zoek naar het grote plaatje. Ik kijk van groot naar klein, van de kudde naar de individuele koe, maar ook andersom, van de koe naar de kudde. Kijk maar, daar loopt er nog een.” Ja, maar wat betekent dat dan? “De schuurplekken in de koeiennek zijn afkomstig van de stang die de koeien van hun voer scheidt. Ze moeten zich te ver uitrekken”, zegt Joep, “dat duidt erop dat het voer niet dicht genoeg naar ze toe wordt geschoven. Of niet vaak genoeg.” Maar voor de rest lijkt Joep dik tevreden. Dezelfde stang waar de koeiennekken langs schuren, is door de veehouder zo vastgemaakt, dat de dames zo comfortabel mogelijk bij hun voer kunnen, terwijl ze elkaar daarbij niet in de weg hoeven lopen. Driessen is bijzonder over de stal te spreken: “Let eens op die klauwen! In deze stal kunnen de koeien makkelijk bij hun voer. De kans dat ze aan hun

klauwen verwondingen oplopen, is minimaal en de vloer is schoon, zodat ze niet door hun eigen mest hoeven te waden. Zie eens hoe schoon en gezond ze eruitzien!”

KOEIENDORP

Afgezien van de kale plekken, is het duidelijk dat Joep en de veehouder hetzelfde denken over de manier waarop je een veebedrijf runt. Alleen over de voorgrond verschillen ze van mening. Joep vond dat die helemaal open moest zijn, maar de eigenaar wilde hem afsluiten, omdat hij zo'n open gevel geen gezicht vond, vanaf de weg. En zo kregen de koeien een Mondriaan-achtig kunstwerk in hun stal. Een compromis tussen de beide opvattingen. We wandelen in de richting van de wei. Hoeveel koeien kan 1 boer eigenlijk op een verantwoorde manier houden? Joep: “Wij gaan uit van een maximum van 80 per arbeidskracht, tot wel 140 als je melkrobots gaat gebruiken. Maar je moet wel bedenken dat een koe een kuddebeest is dat in een sociaal verband leeft. We denken dat een koe zo'n 50 tot

70 koeien kan herkennen. Daarna wordt de kudde onoverzichtelijk en worden de contacten anoniemer. Het verschil tussen stad en dorp. Niet dat het een slechter is dan het andere.”

KRASSEN OP DE FLANKEN

Het Nederlandse klimaat is niet geschikt voor winterweiden. Te nat, waardoor de grond te drassig wordt. Maar nu grazen de koeien vanzelfsprekend in de weiden aan de overkant van de weg. We steken over en stappen dapper de wei in. Honderd koeien draaien hun ogen verwachtingsvol onze kant op. Tweehonderd koehoorns draaien mee: onderdeel van de filosofie van 'de vrijheden van het weiland'. Niet helemaal ongevaarlijk, merken we als we ons in de kudde wagen. Joep Driessen: “Zoals je ziet, hebben de meeste koeien hier hun hoorns nog. Dat kan als ze voldoende ruimte hebben om zich te bewegen. Een koe met hoorns wordt door haar soortgenotes gezien als een grotere bedreiging, dus daar is ook meer vluchtruimte voor nodig. Koeien zijn nou eenmaal vluchtdieren, dat bepaalt – samen

met het feit dat een koe een kuddedier is – veel van haar gedrag.” Dat gaat niet altijd goed, zoals Joep laat zien. Veel koeien hebben toch de nodige krassen op hun flanken. En ook wij maken kennis met de hardheid van de hoorns. Vooral Berta 60 toont zich van haar meest opdringerige kant. “Tochtig”, stelt de koeienfluisteraar vrolijk vast. Berta 60 heeft wel zin in een mannelijk kluijfe en bij gebrek aan een stier (die staat op stal) valt haar oog op de mannen in het weiland. Ik voel me vereerd, maar haar scherpe hoorns verhinderen toch dat we al te goede vrienden worden.

GEVARENDRIEHOEK

Terug in de stal stapt Joep onder het voerhek door en grijpt zonder vrees een flinke koe bij de hoorns. Met weinig moeite houdt hij de lijvige dame onder bedwang, terwijl hij aan de hand van de lichamelijke bijzonderheden van deze Berta uitlegt waaraan hij de gezondheid van een koe afleest. “Dit is de gevarendriehoek”, zegt hij. Het klinkt als een grap, maar Driessen is serieus. Op de linkerflank van de koe zit

achter de laatste rib en voor het heupgewricht een zogenaamde 'hongergroeve'. Een geoefende kijker als Joep kan daaraan in één oogopslag van alles over de toestand van de koe aflezen. Als de driehoek ingevallen is, betekent dat, dat de koe zo goed als niks heeft gegeten. En dat moet een alarmsignaal zijn voor de boer. Is het voer wel smakelijk? Kon de koe er wel bij? Of erger: is de koe misschien ziek? Gelukkig ziet de flank van Berta 84 eruit, zoals de flank van een koe er in de 'droogstand' uit moet zien. De buikhuid is rond als een tonnetje, dat wijst op een gezonde eetlust. Met een verliefde blik kijkt Joep Berta 84 in de ogen. “Prachtige ogen!”, zegt hij. En dan steekt hij zonder nadenken zijn vingers in de neus van de koe. “Jou geef ik straks geen hand”, zegt fotograaf Laurence. Joep kijkt hem verbaasd aan en vervolgt onverstoort zijn verhaal. “Kijk wat een mooie parse tong, dat zie je soms bij Jerseys. En zie je dat ze alleen ondertanden hebben? Dat ziet er gezond uit, allemaal. Prachtig!”

Tekst Erik Nieuwenhuis Fotografie Laurence Delderfield

Boek, cursus & training

'Koesignalen', het cursusboek dat hoort bij de trainingen van Joep Driessen en collega Jan Hulsen, is alleen al vanwege de prachtige foto's en de mooie vormgeving de moeite waard. Daarnaast bevat het een schat aan informatie over gezondheid, uiterlijk, houding, huisvesting en 'psychologie' van de koe. Het is te bestellen via de website: www.cowsignals.com/cowsignals/nl/boeken.htm Driessen is daarnaast bezig met een koesignaalencentrum. Een plek om te bezoeken. Kijk voor de openingsdatum op de website.

Jersey's

Alle Berta's in dit verhaal zijn Jersey-koeien. Het is een ras van prachtige, ranke, blonde tot lichtbruine koeien die melk geven met een hoog gehalte aan kalk, caroteen en vet.